

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben háshoz hordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétévi és
hónap utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kérésre visszadárra
vagy megőrzésre nem vállalkozik.

Hirdetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Éves szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, szept. 5.

Tisza és az agrárprogramm.

Tisza Kálmán nagyváradi beszámolójának hatása alatt áll tagadhatatlanul az egész magyar közvélemény, avval foglalkozik az egész magyar sajtó. Mint a lapunk más helyén bemutatott szemelvényekből kitűnik, nem olyan modorban és irányban foglalkoznak ugyan vele, a milyent ő maga és nagyváradi pártbívei vártak volna, de hát ezt már megszokhatta volna évek óta. Az országban már régóta nem tekintik őt többnek, mint a minnek ő maga szerényen vallja magát: egyszerű közlegénynek s így bánnak el nyilatkozataival is; még multjára sem tekintenek, legfeljebb annyiban, a mennyiben multjából magyarázzák ki egyik-másik, most már anachronizmusnak látszó véleményét.

A hatást ezuttal erősíti és állandósítja két körülmény. Egyik az, hogy immár a választások jegyében léptünk, négy-öt hétig abban is fogunk maradni, Tisza pedig utasításokat ad Széllnek a választások vezetésére. Széll ugyan nem kérte, de ő felajánlja három kemény pontban összefoglalt tanácsát. Hogy Széll mennyit ad rá? — majd megváltik. A Széllhez közel álló lapok azt sejtetik, hogy — nem kér belőlük.

A másik körülmény, mely a váradi beszámoló hatását fokozza, Tiszának az agrárprogrammal szemben való határozott állásfoglalása, sőt e programnak teljes elitélése és a szabadelvűség nevében való merész kiátkozása.

A gönczi program a maga egészében nem új ugyan, javarésze benn volt már régóta a néppárt programjában is, egyik-másik pontja pedig nyílt helyeslést nyert már a miniszteri székekből is, mégis nagy és — a börzeköröktől eltekintve — igen kedvező benyomást tett az a program a magyar közvéleményre.

Nem is csuda. A szerencsésen levezített börze-liberálizmus három évtized alatt oly szörnyű pusztítást tett a magyar föld népében és az iparos osztályban, a gentrytől le egészen az utolsó napszámosig és iparos tanoncig, hogy csupán abból a körülményből, hogy ime a magyar föld és a magyar kisipar védelme belekerült végre-valahára egy tekintélyes kormányparti képviselő programjába, már szép

reményeket kezdett szőni, hogy kezdetét veszi nemsokára a megváltás nagy munkája.

És Tisza Kálmán siet azok közé állani, a kik elakarják fojtani ezt a szép reménykedést.

Reakciónak, közgazdasági reakciónak bélyegzi az agrár-mozgalmat, nem gondolva meg, hogy az üres jelszavaktól nem ijed már meg senki.

Mesének mondja azt, hogy Magyarországon a merkantilizmus elnyomná a földművelés és kisipar érdekeit. Ugyan kérem tessék csak egy pillantást vetni erre a nagy Biharországra, melynek monografiájához most írta meg az előszót maga Tisza Kálmán.

Ebben az előszóban részletesen megemlékezik Tisza a 40-es és a 60-as évek nagy politikai küzdelmeiről, azt írja, ismerte személyesen a szereplő férfiakat, azok családjához benső barátság fűzte. Kérdjük tisztelettel: hol vannak most azok a híres bihari gentry-családok, különösen pedig hol van és mivé lett azoknak a régi nemesi birtoka? Ki lakik most az ősi kúriában? Tessék végigfutni a megyei és városi virilisek névsorát: ugyan hányat fog találni e listában a régi ismerősök közül? És vajjon merné-e valaki állítani, hogy ezek az elszegényedett gentry családok mind a maguk hibájából mentek tönkre, hogy ebben semmi része sem volt a börze-liberálizmusnak?

És tessék szétnézni egy kicsit Biharország falvaiban is. Nem kívánjuk azt, hogy az anélkül is szegény hegyi falvakba látogassanak el — ott ugyan iszonyu a nép pusztulása és nyomora (van olyan falu is Biharban, ahol 174% a községi pótdadó!) és a regále-bérlőn és itt-ott a jegyzőn kívül nincs másnak semmije, — de ezek a hegyvidéki falvak azelőtt is szegények voltak; — hanem tessék csak megnézni a hajdan jómódu alföldi falvakat. És nézzenek egy kicsit annak is utána, hogy kié a határ és — mit szól hozzá a telekkönyv?

A gentry pusztulását mégis csak ki-magyarázhatják valahogy annak ismeretes könnyelműségéből. De hogy Biharország 500 falujának minden kiszáradja könnyelmű lett volna — ki merné azt állítani?

Nincs már terünk, hogy ezuttal az iparra is kiterjesszük. De nem is szükséges. Elég csak rámutatni arra, hogy

Tiszának városát Nagyváradot Kossuth Lajos magyar Birminghamnak nevezte s három évtizeddel ezelőtt is virágzó iparos város volt; — ma — — ma pedig csak tengődik az iparos osztály s örül az az önálló iparos, a kit vámszedőnek, kézbesítőnek, vagy levélkihordónak kineveznek.

És ezt a szomorú pusztulást vajjon mi okozta egyéb, mint a dédelgetett börze-liberálizmus?

És Tisza itt Nagyváradon mesének mondja azt, hogy a földművelés és ipar védelmére szervezkedni kellene! Ő maga ugyan ajánlja a váradi iparosoknak, hogy létesítsenek szövetkezeteket, de elfelejtkezik arról, hogy még csak három évvel ezelőtt is mennyire üldözte a liberálizmus a szövetkezeteket.

Elismerjük, hogy nehezen esik kimondani a mea culpát, de a bajt nem lehet orvosolni, ha nem tudjuk, honnét, miből származik.

Tisza Kálmán beszéde és az agráriusok.

Tisza Kálmának beszámoló beszéde meglehetősen kényes helyzetbe fogja hozni a kormányt elnököt, Széll Kálmánt. Gróf Károlyi Sándor és agrárius hívei ugyanis föl fogják keresni Széll Kálmánt és kérdést intéznek hozzá, vajjon az ő megbízásából mondta-e Tisza Kálmán, hogy az agráriusoknak nincs helyük a szabadelvű-pártban? Ha nem megbízásból szolt Tisza Kálmán (a mi végre is valószínű) vajjon helyesli-e ezt a kijelentést a miniszterelnök? Így beszél az igen beavatott körök. Ez a helyzet a miniszterelnökre nézve mindenestre kényes. Mert, ha a válasz tagadó, akkor Tisza kénytelen a pártból kimenni. Ha igen, akkor Károlyiék távoznak el Szélltől. Lehet, hogy határozott feleletet fog adni a miniszterelnök, de nagyon valószínű, hogy a formulák nagymestere olyan »formulák« választ ad, hogy a kecske is jóllakik, a káposzta is megmarad. Ez a lehetőség éppenséggel nincs kizárva.

Gróf Tisza Cséffán.

Gróf Tisza István, az ugrai kerület országgyűlési képviselője a napokban Cséffát is szerencsétlenül látogatásával, de a lakosság igen vegyes érzelmekkel fogadta. Kiséretében voltak Markovits Antal, Beöthy Pál, Darabant Sándor, továbbá 8 község összetoborzott jegyzői, tanítói.

FÜCHSL TESTVÉREK, bornagykereskedő cég, NAGYVÁRADON.

(Alapított 1850)

Tisztelettel értesíti az érdeklő közönséget, hogy általánosan nyilvánított óhajnak megfelelően, eddig csak hordókban forgalomba hozott borait ezentúl literes palaczkokban is áruba bocsátja. — Hangsúlyozni óhajtuk, hogy csak azon borok tekinthetők cégünkötől eredőknek s csak oly palaczkok tartalmáért szavatolunk, melyeknek czimkéje, kupakja és dugója alatti bejegyzett védjegyünket viselik.

Elsőrendű asztali bor literes palaczkonként 45 kr. (Palaczkbelét darabonként 5 kr.) Pecsénye-, csemegegyógyborok megrendelésre lepalaczkoltatnak. — Rendelvények Kossuth Lajos-utca 15. szám alatti telepünkön fogadhatnak. Telefon-szám 106. 138-23-26. Vizsentelárusítóknak külön árszabás.

A beszámolót meghallgatták. Ugyanazokat a liberális jelszavakat hangoztatta, mint a kerület többi községekben. A beszámoló után *Hritzko* György tanító akart beszélni, de a jegyzők és előljárók nem engedték szóhoz.

A beszámoló vége volt azonban a legépületesebb. Lakomát csaptak s a bevett szesz hatása alatt a n. é. választók olyan parázs verekedést rendeztek, hogy a csendőröknek kellett közbelépni.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, szept. 5.

Elnök *Perczel* Dezső 10 órakor nyitja meg az ülést.

Napirend:

A kérvények tárgyalása.

Fesztly Béla előadó ismerteti a kérvények 16. sorjegyzékét.

A boradó és olasz borvám

felemelése kérvényénél

Visonlai Soma szólal fel. Sürgősnek és nagyon fontosnak tartja a bor adójának csökkentését, de ennél fontosabb azonban, hogy védőbástyát emeljünk az olasz bor behozatala ellen. Nemcsak a bortermelés fellendülése érdekében, de mezőgazdaságunk érdekében is fontos e kettős kérvény.

Kiadták a kereskedelemügyi miniszternek.

Az ipartörvény

módosítása kérvényénél

Major Ferencz sürgeti a kereskedelmi minisztert, hogy az ipartörvényt lehetőleg sürgősen módosítsa.

Az erdélyi püspöki czim

elleni kérvényénél

Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszter: Majláth püspök kérdéssel járult hozzá, hogy milyen czim illeti őt meg. A miniszter historikus alapon kutatva arra az eredményre jutott, hogy Erdély kath. püspökét megilleti az **erdélyi püspök** czim. Ennek alapján adta ki erre vonatkozó rendeletét s ennek alapján erdély kath. püspöke jogosan használja az erdélyi püspök czimét.

Sándor József: A miniszter elintézését megnyugvással veszi tudomásul.

A tőzsde törvény reformja.

Rakovszky István: Kívánja, hogy ehhez a kérvény véleményéhez tegye hozzá a bizottság, hogy azt pártolólá adják ki a szakminiszternek.

Szell Kálmán miniszterelnök ehhez hozzá járulhat s így határoz a ház is.

Major Ferencz pártolólá kívánja felterjeszteni a tanítók mérsékelt vasuti jegye ügyében beadott kérvényüket. Ugyancsak figyelmébe ajánlja a szakminiszternek a hadkötelezettségnek két évre való leszállítását.

A váradi beszámoló a Házban.

Páder Rezső a gabona elővétel ellen szólal fel s a kérvényre felhívja a földmivelésügyi miniszter figyelmét.

Rakovszky István a nagyváradi beszámoló kifelől szólal most fel. Nagyon csodálkozik, hogy a szabadelvű párt agrárius tagjai nem emelnek szót ennél a kérvényről, pedig ők programjukban erősen hangoztatják a tőzsdei fedezetlen határidő üzletek eltörlését.

Hegedüs miniszter egyik beszédében határozottan ellene volt ennek. Nyilatkozzon a kormány, milyen az ő álláspontja? Mi nem

érezzük ennek nyomasztó hatását, de igenis érzi azt az ország legszegényebb népe.

Most egy szabadelvű párti eszmét véd, hisz itt van gróf *Károlyi* Sándor gönczi levele, mely nyiltan e mellett szól. Egyetértene-e ezzel, vagy nem? Erre válaszoljanak. Igaz-e ez, helyeslik-e gróf *Károlyi* Sándor elveit?

A minap *Tisza* Kálmán *Nagyváradon* élesen kikelt a gönczi levél ellen s határozott ellentétet látott az agrarizmus és a szabadelvűség között. Már most melyik a kettő közül a szabadelvű? Most mikor a földmivelési miniszter oly áldásos politikát folytat, előáll egy nagyevű szabadelvű s lerontani igyekszik mindazt, a mi a nép javára készül. Azt hiszi, hogy a választásoknál ezek az ellentétek nagy szerepet fognak játszani. Követeli a miniszterelnöktől, hogy nyilatkozzon, melyikhez járul hozzá: a gönczi levélhez-e, vagy a nagyváradi riadóhoz?

Ajánlja a kérvényt a miniszterek figyelmébe.

Szell Kálmán miniszterelnök: Kényes kérdéssel rohanta meg *Rakovszky*, mely nem tartozik a tárgyhoz. Kétségbe vonható a képviselő jogát, melylyel a kérdéseket itt felhozta, de nem teszi, nehogy úgy látszon, mintha ki akarna térni e kényes kérdések elől. Ne bántsa *Rakovszkyt* a szabadelvű párt egysége; az elég erős arra, hogy a néppárttal szembe állhasson.

A kérvények pártoló felterjesztéséhez nem járulhat hozzá, mert a képviselőház nem határozhat el nem intézett kérdésekben.

Páder Rezső: Akkor nem kel törvénykezés.

Szell a gönczi levélről.

Szell miniszterelnök: Nem fogja analízálni *Rakovszky* összes kérdéseit, de felelni fog azokra. Nem hiszi, hogy a gabona árak csökkenésnek tisztán a fedezetlen határidő üzlet az oka; ez nem áll. A határidő üzletnek vannak hibái, de ennek javítása nem a kormány hivatása.

A mi a *gönczi levelet* illeti, azt hiszi, hogy itt a házban mindenki arról tesz első sorban tanúságot a mi a szívéhez közelebb áll. Es ez természetes is. Eltiltani a gazdát, hogy gazdasági kérdésekkel ne foglalkozzék, nem lehet. (Helyeslés.) A míg ezek a kérdések akadémikus természetűek, addig ezek ellen állást nem lehet foglalni s ilyen a gönczi levél is. Ez az országos gazdasági szövetkezet programja, de nem a szabadelvű párté. *Tisza* Kálmánnak ezzel ellenkező álláspontja van. Ő a miniszterelnök nem vallja magáénak sem az agrár sem a merkantil elveket. Ő **mindkettőt szeretettel öleli magához**. Nem képzelhet oly komoly merkantilistát, ki nem látna át a mezőgazdaság érdekeit s viszont nem lehet oly agrárius valaki, ki a kereskedelmet és ipart kárthatná. (Helyeslés.) Nem tartaná helyesnek, ha a választásoknál egyes csoportok külön jelszavak alatt harcolnának. Mi lenne a törvényhozásból, ha a pártok foglalkozás szerint csoportosulnának. Ő az ellentétek egyeztetésére törekszik s ezéjla harmonia és egyetértés létrehozása. (Eljenzés és taps jobbról.)

Rakovszky István: Kijelenti, hogy a miniszterelnök válasza csak részben elégitette ki. Most sem tudja, kik a szabadelvűek, az agráriusok-e vagy a merkantilisták?

A kérvényt kiadják a minisztereknek.

A gabona kereskedők által kiírt árverések állami segélyezési kérvényénél.

Szivák Imre az összkormányhoz kívánja utasítani a kérvényt. *Szell* miniszterelnök ehhez hozzájárul.

Verner Gyula a zalatnaiak legeltetési kérvényét kéri pártolólá elintézni.

Ezzel a kérvényeket letárgyalták.

Az utolsó loyaltitás.

Elnök: Mivel az országgyűlés ma letárgyalta a napirendet s felosztás után — az új országgyűlés egybehívtaig nem lesz ülés — még ettől az országgyűléstől kér felhatalmazást, hogy október 4-én 5 felsége nevenapján a ház szerencsekívánatait kifejezhesse.

A ház beleegyezett.

Interpelláció.

Szalay Károly: Kérdi az igazságügyminisztert van-e tudomása arról, hogy *Hajdu-Szoboszlón* *Lengyel* kir. járásbíró korteskedik, nyilvános gyűléseken politikai beszédeket mond.

Plósz Sándor igazságügyminiszter kijelenti, hogy még ma megteszi az intézkedést, mert a **bíró eljárása törvénytelen**.

Végző akkord.

Perczel Dezső elnök ezen a mai utolsó érdemleges ülésen kívánja, hogy azok a törvények, melyek hozattak, a haza üdvére váljanak. Amidőn a maga és elnök társai nevében megköszöni a ház jóindulatát, két szent eszmét hoz a képviselők figyelmébe, mely minden magyar ember szívében kell, hogy benne legyen: a szent korona és a haza. (A képviselők felállnak.) Egyik a másikra szórja fényét, melegét, áldását. Eljen a király! Eljen a haza!

Polónyi: Eljen a haza! Eljen a király!

Horánszky Nándor, *Polónyi* Géza és *Rakovszky* István köszönetet és elismerést mondanak az elnökségnek.

A lapok Tisza beszámolójáról.

Tegnapeiőt a Kereskedelmi Csarnok tapsolt és éljenzett Tiszának, tegnap és ma pedig az ország kritikája zug végig.

A *Budapesti Hírlap* vőn harangozó-nak nevezi. Es nem is akadt egy magyar lap sem, mely vezércikkében igazi elismeréssel szólana róla. A melyek megdicsérik kötelességből és alázatból, a Pesti Hírlap és a Magyar Szó, azok egyszerűen jobbnak látják vezércikkben nem foglalkozni Tiszával. A Hazánk sem érdekesíti vezércikkre.

A lapok véleményéből adjuk a következő szemelvényeket:

Budapesti Hírlap.

Meg van már az a harang hasaóva, melyet Nagyváradon kongatott a vőn harangozó, *Tisza* Kálmán. Egykor, de már 10 éve mulott annak, országos esemény volt, ha a régi szabadelvű párt prófétája haza ment szülőföldjére, prédikálni és jósolni. Ma már nincs jelentősége, akármit mond, **tanácsát se nem kéri, se nem követik**.

A míg a hatalomban volt, a szabadelvűséggel kendőzte magát. Mert hiszen ráért volna tizenöt esztendő alatt a szabadságot megerősíteni s nem végezte volna a véderőtörvényen. Mikor pedig megbukott, ismét csak jelszónak használta a liberalizmust, mert végezte az ex-lex indítványt. Azóta nemcsak a befolyása, hanem a tekintélye is elveszett, nem hallgat rá se kormány, se párt, se nép. Csak Bihar és Nagyvárad tulajdonitának szavának fontosságát és szép, hogy Nagyvárad polgárai híven ragaszkodnak a képviselőjükhöz akkor is, mi-

kor nagysága már csak a múlt század szomorú emléke.

Összetéveszti az idők és módokat az idők és módok nagymestere, ha azt hiszi, hogy összeférhetetlenség és kuriai biráskodás ellenére a régi választási rendszert és a régi szabadelvű párt uralmát folytatni lehet. Még most is büntetlenséget követel a tisztviselőknél és korteseknek, föltéve, hogy az ő pártosait segítik diadala. Pedig ezt a mentességet Széll Kálmán nem adja és nem adhatja meg nekik, már csak azért sem, mert az új törvény a bíróságokra bizta az ítéletet. S emlékezhetnék Tisza, az apa és a fia, hogy az összeférhetlenségi törvényjavaslat alkalmából milyen fenyegető állást foglaltak, Széllnek milyen föltételeket diktáltak és azután, mikor látták, hogy senki sem hajlandó megijedni, hogy adták meg magukat egymásután apa és fia. Széllnek, magyarázni ezt a kudarcot lehet, de a valóság mégis csak az, hogy Széll Kálmán nem hajtott sem a Tiszák szavára, sem meg nem ijedt fenyegetésüktől, ők pedig, mikor ezt látták, hát inkább megijedtek ők.

Ez most volt, ezidén, mégis ma már Nagyváradon megint újabb föltételeket szab az öreg ur a pártvezérnek, hogy kit fogadjon be és kit zárjon ki a kormánypártból. Tisza exkommunikálja Károlyi Sándort. Tisza mondja inkompatibilisnek az agrárizmust a szabadelvűséggel. És mikor miniszterelnök volt, nem befogadott minden elvet, irányt és embert a szabadelvűpártba, csak azzal az egy föltétellel, hogy őt támogassa? A legkülönbözőbb elemeket csak a pártfegyelem tartotta össze. Nem ő csinálta-e az első fuziót s hozta be a közjogi oppozíciót a Deák-párt kebelében? Igaz, hogy a politikai üldözést is ő hozta be; de ha ezt követeli Széll Kálmántól, felejtí, hogy a Bánffy bukása után vagyunk és hogy Széll Kálmán liberálisusa annyira türelmes, hogy még Tisza Kálmánt és István urat is megtűri a szabadelvűpárton.

Alkotmány.

Amint az Ugronisták a szélsőbalon, épp úgy vannak a volt nemzetipártiak a kormány pártban. *Fejellenül és veszendőben.* Csak most veszik észre, hogy be vannak csapva. Mindig azt hitték, hogy ők kerekednek felül s a választásoktól reméltek, hogy megtisztítják a liberális pártot a szennyitől. De Tisza rájuk kiált és tiltakozik, hogy a képviselőházat *Augias istállójának* nevezzék. Az ő istállójában ne akarjanak trágyát takarítani. Es tiltakozik az ellen, hogy régi szabadelvű párti kerületében új szabadelvű pártot jelöljenek. Sőt veszedelmes csoportnak és a közgazdaság terén reakciónak szidja az agráriusokat s követeli Széll Kálmántól, hogy *Károlyi Sándort és a gönczi levelet hazadtolja meg, kijelentvén, hogy az agráriusok nem lehetnek a szabadelvű párt tagjai.* A mit mi régen mondunk, *mert hisz annak a pártnak egész múltja merkantilista és vezére kvalifikációjára nézve bankdirektor.*

Igy kelt ki az öreg Tisza és fia Pista gróf a nemzeti pártiak és agráriusok ellen. Sőt tovább menve a kuriai biráskodást is meg merte támadni azzal, hogy *aki a szabadelvűség zászlóját diadalra vezetni segíti, e működésében üldözésben része ne legyen s teljes biztosítékot nyerjen, hogy a pillanatnyi béke s nyugalom kedvéért nem fogják elejteni és cserbenhagyni.* — Más szóval; a nyugdíjas generális a régi szabadelvűek élére áll, követeli, hogy ezek megtartsák mandátumaikat az agráriusok és nemzeti pártiak kiszorításának s a szolgabírák és jegyzők a kormány teljes védelme alatt, a régi módon korteskedjenek és mentességet élvezzenek.

Ennyi a nagyváradai program, mely a miniszterelnökhöz intézett táviratban azt vi-

tatja, hogy ez a Széll programja is. Es ezért biznak a régi szabadelvűek Széll Kálmánban és azt hiszik, hogy a választásoknál őket fogja protegálni és pénzsegélyben is részesíteni, a nemzeti pártiak pedig — kimaradnak a házból.

Magyarország.

A história méltóságos folyama hömpölyög előre folytonosan, hatalmasan, föltartóztatlanul. Tisza Kálmán pedig elmegy Nagyváradra és szembe fordul ezzel a folyamattal. Azt hiszi, hogy az ő szava megállítja, sőt talán meg is fordítja az idők árját . . .

Mert a Tisza Kálmán nagyváradai beszámolója semmi más, mint *kisérlet a régi kormányzati rendszernek a Széll-kormány égisze alatti visszaállítására.* Kitérése az inkompatibilitási törvény ellen az a követelése, hogy a kormány *védelemben részesítse a kormánypárt* jelöltjeit az ellenzéki »vexaturák ellen«, (ami más szóval annyit jelent, hogy a kormány jelöltjei mellett mozgósítsa meg a hivatalos apparátust), hogy a régi képviselők ellen ne tőrjön meg másik »szabadelvű párt« jelöltet: mind arra vallanak, hogy Tisza Kálmán szeméi előtt még mindig azok az idők lebegnek, amikor Magyarországak ő, vagy hű tanítványa Bánffy Dezső csináltak nemzeti képviselőket. Különös egy kemény koponya a Tisza Kálmán vén koponyája! Sehogy sem megy a fejébe, hogy a nemzet egyszer már maga válaszszal meg a maga képviselőit . . .

Az agráriusokra pedig kategoricze kimondja Tisza Kálmán, hogy nem férhetnek meg a szabadelvű párt kebelében. Mert a »szabadelvű politika« és az »agrárius politika« összeférhetetlenek. Az agrárizmus »a legtisztább közgazdasági reakció«. Ezek ellen tehát kívánatos volna, ugy-e, kormányjelölteket föllátni, és őket sorra kibuktatni? Így azután annál tisztábban, annál szebben lehetne restaurálni a régi Tisza—Bánffy-féle pártot. Széll Kálmán azután lássa, hogy hogyan boldogul, hogyan kormányoz ezzel a párttal.

Igy tárja föl Tisza Kálmán az ő széles mellét az idők rohanó árjának. Nem veszi észre, hogy az ország nemesak hogy ráunt, hanem *alaposan megutálta azt a kormányzati rendszert, amely a nemzeti akaratot elfojtotta, az erkölcsöket le egész a legmélyebb népretegekig korrumpálta, a híveket meggazdagította, de az országot kifosztotta,* amely üres, hangzatos jelszavak alatt megingatott ebben az országban minden oszlopot: hitet, bizalmat, vagyoni erőt, közérzést; amely uralkodóvá tette a reménytelenséget, lemondást és kétségbeesést.

Hát igenis, ez ellen az irány ellen, ha úgy tetszik: reakció van. És kell is, hogy legyen! A nagyváradai beszámoló ezt az irányzatot ugyan meg nem fordítja. Azt a gyászfátolt már föl lehet kötni!

Pesti Napló.

Ha igaz és jogosult a bizalom a Széll Kálmán szabadelvűsége és miniszterelnöki programjának reális komolysága iránt, melyet Tisza Kálmán is őszintén hangsúlyoz, akkor az a félelem és aggodás, melylyel Tisza Kálmán az agráriusok szabadelvűpártiságát nézi, bizonyos ellentétben áll azzal a bizalommal, melyet Széll Kálmán irányában kifejezett. Ha Széll Kálmán úgy látna a helyzetet, mint a hogy Tisza Kálmán lefesti azt, minden bizonynyal maga járt volna elől azoknak az elvi határvonalaknak felállításával, melyekkel Tisza Kálmán a szabadelvű párti agráriusokat a szabadelvű pártból kizárni akarja. De Széll Kálmán nem ment idáig. Ő, midőn programjában az összes közgazdasági ágak harmónikus fejlesztését kitűzte, megjelölte nemesak a szabadelvűségnek, hanem a szabadelvű pártnak is elvi tartalmát és elvi határait. Ha azok, akik az agrárizmus jelszavával akar-

nak a szabadelvű párt soraiban maradni, nem adnak az agrárizmusnak olyan magyarázatot, mely az összes közgazdasági ágak harmonikus fejlesztésével inkompatibilis, akkor a kölcsönös megegyezés, valamint az együttes közreműködés nincs kizárva.

Budapesti Naplo.

Nagyváradai szövegeiben Tisza Kálmán nem ma először jelzi a reakció ránkzudulásának lehetőségét. Harmadfél év óta — mondhatni — ez a rendes diapázonja csaknem minden felszólalásának. Méltán kérdezhetjük hát, miért félti éppen csak harmadfél esztendő óta a szabadelvűséget? Mi történt a harmadfél év óta a közkormányzati téren olyan, ami a retrográd irányzat felülkerekedésének veszedelmét jelentené? Nagyon sajnáljuk, hogy e tekintetben teljes tájékozatlanságban hagyta eddig is, ma is a közvéleményt. Harmadfél esztendő óta a jog, törvény és igazság kormányozza ez országot; ez ugy-e bár még nem jelenti a reakciót? Harmadfél esztendő óta a közszabadságok n sem a törvényhozás, sem a kormányzat a legkisebb csorbát sem ejtette; ugy-e bár ebben sem rejtőzködnek a reakciós veszedelem csirái? Harmadfél év óta két nagy alapvető reform vált törvénynyé: a választások tisztasága és szabadsága érdekében a kuriai biráskodás, a parlament függetlensége érdekében pedig az összeférhetlenségi kérdés rendezése; mind a két reform a nemzet alkotmányos hatalmát s a népképviselőt tekintélyét öregbíti, tehát ők sem hozták közelebb a reakciót. Melyek hát azok a tünetek, amelyekben a retrográd irányzat megnyilatkozik?

Második kívánsága Tisza Kálmánnak az, hogy az új választásoknál a pártvezérlet ne tőrje azt, hogy ahol a mostani képviselő a régi szabadelvűpárt tagja, ott a volt nemzetipárt soraiból álljon fel ellenjelölt, valamint azt se, hogy ahol a mandátum most a volt nemzetipárt egy tagjának kezében van, annak a régi szabadelvűpárt soraiból támadjon ellenjelöltje.

Ennek a kutatgatásnak sem értelme, sem jogosultsága nincsen. Volt nemzetipártiakat s új szabadelvűpártiakat mi a többségben nem ismerünk. Mi csak az egységes szabadelvűpártot ismerjük, melynek valamennyi tagja egyazon elvi alapon áll: a Széll Kálmán kormányprogramja alapján. Ki hova tartozott azelőtt, az egészen mellékes.

Abban teljesen egyetértünk Tisza Kálmánnal, a mit a gönczi levéllel kapcsolatosan mondott.

De azért mégsem konkludálunk mi oda, a hová a Tisza Kálmán okoskodása kilyukad. Mi nem mondjuk, hogy Károlyiéknak nincs helyük a szabadelvűpártban. Ez idő szerint még nem mondjuk ezt. Ha gróf Károlyi Sándor és barátai külön programjuk felállítására után is tagjai maradtak a szabadelvűpártnak, akkor nyilván úgy vélik, hogy törekvéseik nem juthatnak ellentétbe a kormány és a többség politikájával. Mi a magunk részéről — ép úgy, mint Tisza Kálmán — az ellenkezőről vagyunk meggyőződve, de okoskodásunk minket nem oda visz, a hová ő eljutott. Mi azt mondjuk, hogy meg kell várni a konkrét eseteket.

Egyetértés.

Hej tisztelt »közlegény«, mikor kendre még minden generális is áhitatosan hallgatott, akkor kellett volna így beszélni! Ma már Tisza Kálmán a tiszteletbeli közlegénységből igazi közlegénysorba jutott, a hol ugyan kedvetlenül morog a generális ellen, de mihelyt rendretasítják, haptákat áll és derékban megbicsaklik, hajszálíg »vorschrift« szerint. Közlegényhelyzete ma körülbelül olyan mint 1849. után sok honvéd főtiszté, kiket Haynau k. k. GEMEINEREKNEK soroztatott be az osztrák armádiába. Gyűlöletes lehet neki az idegen szolgálat, keserítheti alárendelt helyzete és rossz sorsa, hát fontolgatja nagyon, mi volna jobb: megszökni az őrhelyről ezer veszedelem és bizonytalanság közé, vagy kitartani az istentelen, de mégis biztos prófunt mellett? Es csodálkozik-e talán valaki, hogy győz a prófunt? Tisza Kálmán ma elmondotta sajátstüetű szabadelvű programját nagyváradai hívei előtt, azzal az óhajjal, hogy szabadelvű kijelentés nemesak oly

egyszerű közlegénytől mint ő, hanem a legilletékesebb embertől kerülnének a választók elé. Es ha ez a legilletékesebb ember, a mai nagyhatalmu generális nem hajol a szép szóra? Akkor Tisza Kálmán alighanem beéri a más sütetű szabadelvűséggel is.

Ez a szabadelvű hang sincs ugyan gyanus mellézköngék nélkül. Bizony az a kívánság, hogy a »szabadelvű majoritás« mai tagjai ellen, akár régi mamelukok, akár volt nemzeti pártiak, »szabadelvű« ellenjelöltségeket a kormány meg ne engedjen, határozottan a régi Tisza-rendszer büneire emlékeztet. Hiába, Tisza Kálmán a szabadelvű politikát állandóan fölcseréli a szabadelvűpártiság érdekével.

A liberálisus történelmi kutját nem az ő hatalmi rendszere rondította-e be lassanként annyira, hogy előbb fertőző csiráknak kellett benne tenyészniök, melyek betegé tették az ivókat és ma már a legmérgeesebb gázok is áramlanak ki belőle, melyektől el kell szédülnie mindenkinek, ki a kuthoz csak közeledni mer? Nem az ő politikája vezette-e be azt a liberálismust, mely örökös kotyvasztásaival lehetetlenné tette az elvi különbségek felismerését?

Magyar Hirlap.

Egészen bizonyos, hogy a Széll Kálmán választása nem lesz olyan, mint a Tisza Kálmánéi voltak, s Széll Kálmán annál kevésbé csinálja majd ugy a választást, mint Tisza Kálmán kívánja, sőt egy kicsit követeli is, mert Széll Kálmán, horribile dictu, egyáltalában nem csinálja a választást. Ez persze nehezen fér az idős közlegény fejébe, mely más időkben deresedett meg, mint a maiak, s e mai időkben egészen őszintén és becsületesen nem érti meg, s fél tőlük, mint félünk mi mindentől, a mi érthetetlen előttünk. Hiszen Tisza Kálmán még a reakziótól is fél, sőt a Szilágyi Dezső halálát is főképp azért sajnálja, mert ez az erős ember első sorban leti volna azok között, akik a reakziót visszaverték — volna. Ez alkalmasint így volna, ha a reakció megjött volna, de tudja Isten, a reakció nem igen jár gyorsvonalon, mert Tisza Kálmán már harmadfél esztendeje megváltotta a perronjegyét, hogy méltóképen fogadja, s az az átkozott reakció csak nem akar megérkezni, bármennyit festegesse is ő ekszczellenciája, a közlegény, a faköpenyegé falára.

Budapester Tagblatt.

A mi Tisza beszédében magyarázatra szorult, az a rész, melyben a szabadelvű párt állásfoglalásáról szól a következő választásokkal szemben: Talán már elfelejtette Tisza Kálmán, hogy a választásokat a kuria fogja felülbírálni? Vagy azt hiszi, hogy a kormány a választásoknál az illető jelöltek támogatni fogja? Legalább ide czélez Tiszának az a mondása, hogy a hol szabadelvűpárti jelölt felép, ott más szabadelvűpárti ne támogattassék. Ez a kívánság nagyon hasonlít Heine képéhez, a kinek az embere kifizeti az esernyőt eső után. Ma már a jelöléseket az egész országban megtették s megtörtént dolgokat semmiféle kormány sem tehet meg nem történtté, a mint arra Tisza Kálmán saját kormányzata idejéből is emlékezhetik.

Pester Lloyd.

Egyedül a Pester Lloyd szól Tiszáról a régi elismeréssel. Nem talált a beszédjében kivetni valót semmit, a mit úgy ér el, hogy belekapaszkodik az öregnek az agráriusok ellen intézett kirohanásába s minthogy ez tetszik az ő közönségének, kifejti bővebben azt is, a mit Tisza mondott, azt is, a mit nem mondott. Szerinte »Tisza Kálmánt nem lehet merkantilistának kikiáltani. Legkiválóbb tulajdonsága, a melynél fogva különösen jogosítva van az agrárpolitika felett illetékes kritikát gyakorolni: az, hogy ő maga is nagybirtokos.« Dieséri a közös vámtérület mellett tett nyilatkozatát, a tisztviselőkhöz intézett szövegét, végül pedig Tisza személyének megadja a hódolatot, a magyar nemzet nagyjai közé plántálván Tiszát. »Mindenki azt a benyomást fogja nyerni, hogy Magyarország öreg, nagy férfias szemé és ítéltele ésségéből, sem gondolkodása világosságából s alakító és védekező erejéből semmit sem veszített.«

Érdekes még egyet feljegyezni a Pester Lloydról. Neki Nagyvárad még mindig Grosswardein. Hogy a cikkirójának jobban huz a

szive Grosswardeinhez, az bizonyos. De akkor megint ne csodálkozzunk a külföldről Grosswardeinra jövő leveleken, ha még maga a kormány hivatalos német szócsöve is legrosswardeinöz bennünket, a törvény ellenére. Példát vehetne a másik német laptól, a Budapester Tagblatt-tól. Annak már becsületesen Nagyvárad vagyunk.

Az utolsó Jellachich.

A hivatalos lap most érdekes hírt közöl. A báró (gróf) Jellachich-családnak magva szakadt. A hivatalos közlemény így hangzik:

47. sz. 2783 sz.
F. h. elnök. M. E.

Hirdetmény.

Hivatalos uton beérkezett hiteles adatok tanulsága szerint báró (gróf) Jellachich György cs. és kir. kamarás és nyugalmazott cs. és kir. altábornagy folyó évi július hó 20-án elhalálozván s ezzel az 1886. évi VIII. törvényczikk 1. §. III. pontjában beczikkelyezett báró Jellachich-családban a fiágon a magvaszakadás esete állván be, az idézett törvényczikk 5., illetőleg az 1893. évi XXIX. törvényczikk 1. §-ának rendelkezéseiből kifolyólag, ezen magvaszakadás azzal a felhívással tétetik közhirrre, hogy mindazok, kik e magvaszakadást tagadják, azt a jelen hirdetmény megjelenésétől számítandó (6) hónap leforgása alatt a főrendiház elnökéhez, vagy a m. kir. miniszterelnökhöz intézendő és okmányokkal támogatott írásbeli nyilatkozatban igazolják, mert a jelzett határidő lejártá után, az idézett törvényszakok értelmében, ha bejelentés nem történik, vagy ha történt, de igazoltnak nem találtatott, a nevezett családban a fiutódkban beállott magvaszakadás az örökös jogu főrendi családokról vezetett családkönyvben az illető rovatban fel fog jegyeztetni.

Kelt Budapesten, 1901. évi augusztus hó 6-án.

Gróf Csáky, s. k.
a főrendiház elnöke.

Széll, s. k.
m. kir. miniszterelnök.

Az elhunyt Jellachich György testvéröccsese a hirhedt báró Jellachich Józsefnek, a bécsi udvar egykori kedvelőjének, a »lovagias bán«-nak, aki 1848-ban megcsinálta Magyarországon és Magyarország ellen a polgárháborút. A magyar báróságot a család 1808-ban kapta, mikor a most elhunyt György mindössze három esztendő volt. A család később, 1854. ápr. 10-én kelt legfelsőbb elhatározással megkapta az osztrák grófi méltóságot, ennek a rangadományozásnak azonban Magyarországra nézve közjogi hatása nem lehetett, aminthogy az 1886. évi VIII. t. cz. is a Jellachich-családot mint bárót iktatta be a főrendi jogosultsággal bíró nemzetségek közé. Maga Jellachich György nem sok vizet zavart; élt és udvari kegyeket élvezett, altábornagy lett és kitüntetések kapott hirhedt bátyja árnyékában. Most pedig már ő is meghalt, az utolsó Jellachich. Hogy magva nem maradt, megnyugtató róla a hivatalos lap hirdetménye. Akármilyen rövidéletű is volt azonban ez a mágnás-familia, valami emléket még is hagyott maga után. Zágráb főpiacán ott van az a Jellachich-szobor, mely kinyújtott karddal mutat Magyarország felé. Ez a szobor vagy ostobaság, vagy szemtelenség, semmiesetre sem azonban az erők és érdekek helyes megmérésének a kifejezése. Mikor azonban czimert fordítanak erre a szerencsétlen nemzetségre, nem vezet bennünket semmi irányzatosság s kívánunk Jellachich Györgynek a novidrovi kriptában oly nyugodalmat, amit semmi meg nem zavar.

Jubileumikörmenetek Nagyváradon.

Ismeretes dolog, hogy XIII. Leó pápa ő Szentsége, hogy minél többen részesülhessenek a szent év alkalmából hirdetett búcsu kegyelmeiben, elődjei példája nyomán kiterjesztette azt az egész világra s egyuttal az egyes egyházmegyék püspökeit felhatalmazta, hogy a jubileumi búcsu feltételét a templomlátogatás módzatait illetőleg a körülmények szerint intékedhessenek.

A váradi egyházmegye főpásztora, dr. Schlauch Lőrincz bibornok-püspök ő Eminentiája már tavaszkor intézkedett az iránt, hogy 1901. május 1-től nov 1-ig az egyházmegye templomai egész nap nyitva legyenek az ájtatoskodók számára s egyuttal az egyes hitközségekben a plebánost székhelyén Nagyváradon pedig a székeskáptalan bizta meg, hogy az előirt 15-szöri (illetőleg 60) magán templomlátogatást pótló három körmenet módzatait állapítsák meg.

A székes-káptalan, tekintettel arra, hogy az iskolák tanulói is részt vehessenek ezen jubileumi ájtatosságokon, szeptember hónapot tűzte ki a három körmenet megtartására s ennek módzatairól most a bibornok-püspök ő Eminentiája tegnap megjelent körlevelében a következőleg értesíti egyházmegyéje s első sorban püspöki székvárosa papságát és híveit:

F. évi május 1-én 981. sz. a kelt körrendeletünk értelmében, a jubileumi teljes búcsu elnyerésére szükséges 15 napon át végzendő, naponkint 4, összesen 60 templomlátogatás helyettesíthető három ünnepélyes, a nagyobb részvételre való tekintettel vasár- vagy ünnepnapokon tartandó körmenettel, melyek idejének meghatározását s vezetésüket székhelyünkön ft. székeskáptalanunkra biztuk, amely mult hó 12-én tartott törv. ülésében ezen jubileumi ünnepélyes körmenetek idejéről f. hó 15., 22. és 29-ik napjait tűzte ki.

Mivel pedig a nagyvárad-olaszai plébániai templomot veszélyes repedései miatt bezárattuk s helyrehozataláig ideiglenesen a plébániai istentiszteleteket általában a helybeli prémontrei templomba helyeztük át, ezt jelölve ki a jubileumi magán templomlátogatások egyik sz. helyéül is: ennél fogva az ünnepélyes körmenetek módját következőleg állapítjuk meg:

Mindhárom körmenet reggel 8 órakor veszi kezdetét s a keresztjáró napi körmenetekhez hasonló módon végeztetik azon különbséggel, hogy azon templomban, melybe a körmenet vezetetik, az ünnepélyes sz. mise után, a körmenet visszaindulása előtt a meglátogatott templom védőszentjéről, illetve cziméről szóló könyörgés (Antiphona, Vers. Resp. et Oratio) előrebocsáttatván, a néppel a Szent-Atya szándéka szerint az anyaszentegyház támogatásáért, az eretneksegek megszünéseért, a katolikus fejedelmek békeségeért és a keresztény népüdvéért a rendes búcsuimák őt Miatyánk és őt Üdvözlégygyel imádkozandók. Az ünnepélyes sz. misék közben tartandó sz. beszédek tartásáról gondoskodják az első körmenet alkalmával, mely f. hó 15-én, Pünköszt után XVI-ik vasárnapon, a székes-egyházból a prémontrei templomba és vissza vezetetik, a nagyvárad-olaszai tb. kanonok, esperes-plébános ur; a második körmenet alkalmával, mely f. hó 22-én, Pünköszt után XVII-ik vasárnapon a pré-

montrei templomból a nagyvárad-ujvárosi plébánia-templomba és vissza vezették, a nagyvárad-ujvárosi szászéki ülnök, plébános ur; a harmadik körmenet alkalmával, mely f. hó 29-én, Pünköszt után XVIII. vasárnapon a nagyvárad-ujvárosi plébániai templomból a kapuczinus templomba és vissza vezették, a kapuczinus guardián ur.

A hivek a szászékről a következő vasárnapon, mely egyszersmind Kisasszony ünnepe, megfelelőleg értesítendő és tájékoztatandók a körmenetekről. A plébániai hivatalok pedig külön is gondoskodjanak a területükön levő iskolák ifjúságának részvételéről.

Megújítjuk egyszersmind azon utasításunkat, hogy különös gond fordítandó a templomi és iskolai szent beszédekben és tanításokban arra, hogy a hivek minél jobb előkészítésben részesüljenek a jubileumi teljes bucsu elnyerhetésére.

Nagyvárad, 1901. szept. 3.

Lőrincz,
bíbornok püspök.

Városi közügyek.

Közigazgatási bizottsági ülés.

Nagyvárad város közigazgatási bizottsága tegnap, csütörtökön délután tartotta rendes havi ülését.

Beöthy László főispán távollétében Rimler Károly polgármester-helyettes vezette a tanácskozást.

Jelen voltak: Papp Miklós kir. pénzügyigazgató, dr. Nagy Géza kir. ügyész, Szemes Imre másodtanfelügyelő, dr. Baróthy Ákos városi főorvos, dr. Gramm Károly árvászéki hely. elnök, Mezey Mihály, Mihely Adolf, Szokoly Tamás, Rádl Ödön, dr. Hoványi Géza, Farankó Endre, dr. Konrád Márk bizottsági tagok, Istvánffy István jegyző.

Rimler Károly h. polgármester bejelentette, hogy a főispán akadályoztatván a megjelenésben, őt bizta meg az ülés vezetésével.

Felolvastattott a

polgármesteri jelentés,

a közigazgatás augusztus havi állapotáról. A jelentésből közöljük a következő érdekesebb adatokat:

A közegészségi állapot augusztus hónapban jó, a népmozgalom tekintetében pedig rendkívül kedvező volt. A ragályos betegségek is általában csak szórványosan mutatkoztak; vörheny és ronsoló toroklob 5—5 esetben, halálozás nélkül; a hökhurut 12 betegülés, 2 halálozással fordult elő. Legtöbb betegülést a hasihagyomány okozott; összesen 18 esetben, 4 halálozással. A hasi hagymáz gyakoribb fellépése azonban aggodalomra nem ad okot, mert ez a rendkívüli forró és száraz időjárás folytán beállott talajvíz alacsony állásának s az emberek rendetlen táplálkozásának tudható be. — Uralgó kór gyanánt az emésztő szervek hurutos bántalmái szerepeltek, amennyiben gyomor- és bélhurutban 23 hét éven aluli gyermek halt el.

Elve született 79 fiú, 76 leány, összesen 155 gyermek. Elhalt 53 férfi, 57 nő, összesen 110 egyén; a szaporodás 45. Ot éven alól 48 gyermek halt el. A halálozások városrészenként: Ujvároson 29, Olasziban 33, Váralja-Velenczén 22, a kórházakban 26.

A közbiztonsági állapot augusztusban kielégítő volt. Lopás 58, súlyos testi sértés 13, könnyű testi sértés 15, csalás 1, sikkasztás 5, magánlak megsértése 1, hatóság elleni erőszak 1, párviadal 2, hamis pénz forgalomba hozása 1, jogtalan elszállítás 2 esetben volt bejelentve. Ezekben a nyomozás sikerrel járt 64, sikertelen volt 36 esetben.

Nyomozás teljesített a kir. ügyészség elrendelésére 10, idegen hatóságok megkeresésére 90 esetben.

Letaróztatva volt 78 egyén; ezek közül az illetékes bírósághoz átkisérített 10, eltolonczoltatott 68. Kihágási feljelentés 171 esetben történt. 4 öngyilkosság történt.

A közadók augusztus havi bevételi eredménye kedvezőnek mondható, amennyiben 9122 korona 68 fillérrel több kincstári adó folyt be, mint a múlt év megfelelő időszakában. Befolyt:

kincstári adóban	116,448 kor. 14 fill.
késedelmi kamatban	806 kor. 70 fill.
betegápolási pótdobban	3,402 kor. 51 fill.
kamatban	7 kor. 66 fill.
hadmentességi díjban	227 kor. 44 fill.
kamatban	11 kor. 31 fill.
bélyeg- és jogilletékben	2,438 kor. 70 fill.
kamatban	116 kor. 28 fill.
iparkamarai illetékben	720 kor. 06 fill.
tőzsdeberben	65 kor. 12 fill.
házaló adóban	55 kor. 62 fill.
fégyveradóban	16 kor. — fill.

mely összegek a kir. adóhivatalba szállítottak át.

Törvényhatósági utadobban 9678 kor. 77 fillér folyt be.

A behajtás folyamatban van.

A rendőrkapitányi hivatal, mint I. fokú iparhatóság által augusztusban kiadott 29 iparigazolvány; ugyanezen idő alatt megszűnt 9 iparüzlet.

A szegény emberek butora.

A polgármester jelentése kapcsán felszólalt Mihely Adolf. Különösnek tartja, hogy a polgármester jelentése szerint az adók befizetése kedvezőbb, mint az elmúlt évben, mégis drákói rendeletet bocsátottak ki a hátralékos adók ellen, a mely szerint az elárverezendő butorokat előzetesen elszállítják. Már egyszer, pár évvel ezelőtt, megkísérelték ezt, de a közigazgatási bizottság vétőjára elmaradt annak fogantatása. Ez különben a legkisebb eredményre sem vezet, mert a hol már elengedik vinni a butort, ott valóban nem tudnak fizetni. Sőt káros is, mivel megszünik az árverést szenvedő adózó lenni. A törvény sem világos a kérdéses esetben s szerinte a butorok ő-szehordása nem vonatkozhatik a városokra, hanem a vidékre, ahol egy-egy faluba nem megy senki az árverésre. Azért sem törvényes a butorok elszállítása, mert az árverés napján még valaki megfizetheti az adóját s így az előleges elszállítással érzékeny kárt szenved. Kérdi a kir. pénzügyigazgatótól és a polgármester-helyettestől, hogy fennáll-e a helytelen drákói rendelet, vagy hatályon kívül lett helyezve?

Papp Miklós válaszolt a kérdésre. Rendeletet a pénzügyigazgatóság nem bocsátott ki, csak átiratot, az ellenőrzésből kifolyólag. A pénzügyigazgatóság a számonkérőszéknél tapasztalta a városi adóhivatal mulasztását. A pénzügyigazgató távollétében a helyettes pénzügyigazgató és a városi adóügyi tanácsos megállapították, hogy a közönséget szorgalmazzák az adók befizetésére s értésére adják, hogy mi lesz a következménye, ha nem fizetnek. Egy átiratban felhívta a hely. pénzügyigazgató a polgármestert, hogy a városi adóhivatal szabálytalanságait orvosolja. Igaz, hogy a 2-ik árverésnél, hogy többekre együtt ez végrehajtható legyen, csak úgy érnek célra, ha a lefoglalt butorokat összehordják, de ezt nem az igazgatóság rendelte el, mert nem ő hajtja be az adót, csak ő ellenőrzi azt. A kir. pénzügyigazgatóság nem követ kérelmelhetlen szigor; ez évben is 300 szegényembernek adott fizetési halasztást és részletfizetésre engedélyt. A városi adóhivatal a na-

gyobb, gazdagabb adózókat nem szorgalmazta a hátralék befizetésére. Ezekre szólott a pénzügyigazgatóság átirata.

A szegényekkel szemben mindég a legnagyobb méltánnyal volt a kir. pénzügyigazgatóság. Injuria a részéről nem történt, csak felhívta a polgármestert, hogy az ilyen visszasságok elő ne forduljanak. — A rendelet kibocsátásával a városi adóhivatal hibázott; s így a butorok elhordása iránti intézkedés súlyos is a városi adóügyi tanácsnokot terheli. — Az igaz, hogy a renitens adózóval ezt az eljárást megengedi a törvény. Ő mindég méltányos lesz a polgársággal szemben, de az adó befizetését is szorgalmazni kell, mert ellenesetben nagyon összegyűl a hátralék és sokat behajthatatlanság címén törülni kell.

Rimler Károly a pénzügyigazgató által elmondottakhoz még azt teszi hozzá, hogy ő megtette a legméltányosabb intézkedéseket az adózó polgárok érdekében, de a renitens adózókkal szemben nagyobb szigorral kell eljárni. Megnyugodhat a közigazgatási bizottság, hogy drákói szigorral nem fogják zaklatni a polgárokat s nem hordják el előzetesen a butorait.

A pénzügyigazgató és a helyettes polgármester válaszát, a havi jelentéssel együtt tudomásul vették.

A szakelőadók nemleges jelentéseit, valamint a lényegtelen miniszteri leiratokat tudomásul vették s az ülés véget ért.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3—5 10 kr-ért. Kedden és csütörtökön d. u. 5 óráig 20 kr-ért. Más időben 50 kr.

Szeptember 8. Állami tisztviselők gyűlése a törvényszéknél.

Szeptember 12. Városi közgyűlés.

Szeptember 18. Megyei gyűlés.

Szeptember 28. 29. Szőlő és borkiállítás Érmihályfalván.

Szeptember 28. 29. Lóverseny Nagyváradon.

* A király utazása. Bécsből jelentik, hogy ő Felsőge tegnap délben 1 óra 15 perczkor utazott el Bécsből Zircere. A hadgyakorlatok befejezése után, hetedikén délután 4 órakor Budapestre jön a király és az országgyűlés berekesztése után Bécsbe utazik vissza. Ezután hosszabb ideig az osztrák császár városban marad.

* Személyi hír. Nagy Ferencz törvényszéki elnök az élesdi járásbírósg megvizsgálása céljából folyó hó 3-án Élesdre utazott, honnan, — missióját befejezve, — ma reggel haza érkezett.

* A főispán Budapesten. Dr. Beöthy László főispán a fővárosba utazott. Beavatottak szerint a főispán a hó végén bekövetkezendő országgyűlési képviselő választások tárgyában értekezik a belügyminiszteriumban.

* Az újvárosi iskolák tervei. Várad-Ujvároson, a város által Ör-utczán vásárolt telken építi fel tudvalevőleg Nagyvárad városa a községi elemi fiú- és leányiskolát. Két tervet készített az építendő iskolára a városi mérnöki hivatal; az egyik emeletes, a másik földszintes épület. Az iskola építése tárgyában kiküldött bizottság közelebb tárgyalta a terveket s az emeletes épület mellett nyilatkozott. A tanácskozásról szóló jegyzőkönyvet a város közigazgatási bizottsága tudomásul vette.

* **A kamara megalakulása.** A nagyvárad kereskedelmi és iparkamarát a városi tanács részéről kiküldött központi bizottság elnöke: Gerő Armin főkapitány vasárnap alakítja meg. Erre vonatkozólag az újonnan megválasztott kamarai bel- és kültagokhoz a következő meghívót küldte szét:

Van szerencsém a kamarai t. tanácsos urat tisztelettel felkérni, hogy a folyó 1901. évi szeptember 8-ik napján, az az vasárnap délelőtt 10 és 1/2 órákor, a kereskedelmi és iparkamara helyiségében (Nagypiacz-tér, Kereskedelmi csarnok palota) tartandó alakulási ülésre megjelenni sziveskedjék.

Nagyvárad, 1901. aug. 31.

Gerő Armin
r. főkapitány,
mint a kiküldött központi
bizottság elnöke.

* **A szőlősgazdák fogyasztási adója.** Nagyvárad város fogyasztási adóhivatala felhívja a szőlősgazdák figyelmét, hogy ha a jövő évben a maguk fogyasztására szükséges bor fogyasztási adójánál a részükre biztosított kedvezményt igénybe akarják venni, eziránt szeptember 15-ig jelentkezzenek az adóügyi tanácsosnál.

* **A Fehér Kereszt-egyesület tápdíjkiosztása** az elmúlt hónapra tegnap történt, a gyermekmenhely Schlauch-téri helyiségében. — 1300 gyermek részére tizenegyezer koronát jutlatott az egylet. A kiosztásnál jelen voltak: Des *Echerolles* Kruspér Sándorné elnöknő, *Mezey* Vilma, *Tóth* Imréné, *Weschler* Adolfné, özv. báró *Gerliczy* Félixné urnók. Dr. *Kornstein* Lajos, *Gerő* Sándos és dr. *Rácz* Odón orvosok. — A gyermekek egészségi állapota felett tartott kedvező eredményű szemle azon eszmét vetette fel, hogy az egylet eredményes működését a nagy közönségnek *gyermekkiállítás* alakjában szemmel láthatólag bemutassa, mely ügyben legközelebb választmányi gyűlés összehívása határozatott el.

* **A berlini polgármesterekérdés.** Mint Berlinből jelentik, *Kaufmann* városi képviselőt, akit a császár legutóbb, midőn polgármesterré választották, nem erősített meg ezen állásában, ismét jelölték. *Kaufmann* kijelentette, hogy a jelölést elfogadja. Valószínű, hogy *Kaufmann* ezuttal egyhangulag fogják polgármesterré választani és így a konfliktus Berlin városa és a császár között még inkább ki fog élesedni. A berliniek el vannak határozva, hogy a kérdésben nem engednek, még kevésbé lehet azonban a császár engedékenységre számítani, úgy hogy a konfliktus következményei előre beláthatlanok.

* **Osztrák-magyar bank.** Figyelmeztetjük olvasóközönségünket, hogy f. hó 2-ától kezdve az Osztrák-magyar bank minden bankintézete köteles mindennemű pénznemet — kivéve bankjegyek ellen aranyat — tehát aprópénzt is, mindenkinek felváltani. Eddig a bank kizárólag saját jegyeit váltotta fel és az országban csak egynéhány adóhivatal volt köteles államjegyeket és aprópénzt felváltani. Most az egész pénzváltóforgalmat olyan helyen, ahol bankintézet létezik, az Osztrák-magyar bank vállalta magára. Felváltandó nagyobb összegek és különböző pénznemek külön e célra a bankintézetnél kapható jegyzékek által nyújtandók be.

* **Pestis halál Fiumében.** Giusticsot, a gyanus tünetek között meghalt matrózot az új folyamán a járványkórház halottas házában felboncolták. A boncolásnál jelen volt a fiumei egészségügyi tanács két orvostagja is. A boncolás kétségbevonhatlanul kiderítette, hogy *Giustics halálát nem pestis okozta.* Giustics tüdővésztes volt. A boncolás eredményéről rögtön értesítették a kormányzót, a polgármestert, a ki viszont a kikötő hatóságok és a lapok révén a lakosággal közölte, hogy Giustics nem pestisben halt meg.

* **Az országgyűlés berekesztése.** A szer-tartási rend az országgyűlés ünnepélyes berekesztésénél a következő:

Az ezen ünnepélyre meghatározott napon, a kitűzött óra előtt a magyar országgyűlés mindkét házában tagjai a budai királyi vár nagy termében, az Ő császári és Apostoli királyi Felsége kíséretéhez tartozó zászlós urak és testőrkapitányok, a főhadsegéd, a hercegprimás, a magyar királyi miniszterek, a többi zászlós urak és a püspök az apostoli keresztrel a kihallgatási teremben jelennek meg.

Mihelyt minden rendben van, a magyar királyi főudvarmester jelentést tesz Ő Felségének, mire Ő Felsége a belső termekből következő kísérettel a nagy terembe vonul:

egy udvari főbiztos,
a zászlósurak (párosan),
a hercegprimás,
a magyar királyi miniszterek,
a magyar királyi főudvarmester a pálczával,

a magyar királyi főlovászmester, egyenesen feltartva a meztelen királyi kardot, s jobbról mellette

a püspök a keresztrel.

Ő Felségét oldalt s mögötte kísérik a magyar királyi főkamrás, a magyar királyi testőrkapitány s Ő Felsége hadsegéde.

A terembe érve Ő császári és Apostoli királyi Felsége a trónra lép, leül s felteszi kalpagját, kísérete pedig a kijelölt állásokat foglalja el a trón oldalán.

Erre Ő császári és Apostoli királyi Felsége az egybegyűlt országgyűléshez beszédet intéz, melynek végeztével fölkel a trónról, leveszi kalpagját s a fentebbi rendben belső termébe vonul vissza.

Erre a magyar országgyűlés mindkét házában tagjai a várkapornában gyülekeznek össze. A püspök az apostoli keresztrel állást foglal az oratorium alatt, melybe Ő császári és Apostoli királyi Felsége nyilvános kíséret nélkül vonul, hogy a Te-Deumnál jelen legyen.

* **Szilágyi Dezső örmény volt.** A Szamos-ujvárt megjelenő *«Armenia»* című lap a következőket írja b. e. *Szilágyi* Dezső-őről: Szilágyi Dezső elhunyt alkalmából konstatálnunk kell, hogy magyar hazánk ezen kitűnősége örmény katolikus anyának (a volt belügyi államtitkár: *Lukács* György nem rég elhunyt nővérének fia volt.

* **A tokaji konyakgyár és Tokaj városa.** A *«F. H.»* írja: Tokaj város czimere eddig ugyancsak bitangásban volt. Eladták a hirhedt Abeles czégnak a használati jogát 50 forintért. Abeles aztán arra használta fel ezt a czimert, hogy árult alatta hideg uton készült, tehát nem borból párolt konyakot. Hitvány portékájával elárasztotta a világot s a megtévesztett közönség vette is a spirítusból gyártott konyakot és így Abelesz urak százezreket jövedelmezett a czimer és az a kincseket érő név: Tokaj, a melynek értékét mindenki ismeri, csak maga Tokaj városa nem. Most aztán, hogy Abelesnek egymásután sünek ki a turpisságai, végre elszégyelte magát Tokaj városa és felirt a kereskedelmi miniszterhez, hogy vonja meg az Abeles czégtől a tokaji czimer használati jogát. A kereskedelmi miniszter a belügyminiszterhez tette át a feliratot, a ki értesítette a várost, hogy ebben az ügyben a miniszterium nem rendelkezhetik, hanem a városnak kell saját hatáskörében eljárnia. A városi képviselőtestület erre elhatározta, hogy Abelestől megvonja a czimer használatának jogát, azért, mert sokszorosan visszaélt vele s nem valódi konyakot árult alatta. A határozatot felküldik a kereskedelmi miniszternek, hogy ennek alapján törüljék a védjegylajstromból Abelesnek czimeres védjegyét. Szükség esetén pedig bírói uton fogják Abelest a czimer használatától eltiltani.

* **A fugyi-i telepítés.** Említettük már korábban, hogy a közeli Fugyi község határán nagyobb szabású telepítést terveznek, sőt már a dolog előrehaladott stádiumban van. A kérdés végleges rendezése azonban, a melynek élén Borsos István lelkes buzgólkodik, még előreláthatólag eltart egy évig. A fugyi-i telepí-

tés elnöksége felkérte lapukat annak közlésére, hogy a telepítés ügyének rendezéseig 1 évre felébe vagy bérbeadja a földeket a jelentkező települőknek. A bérbeadás vasárnap, szeptember 8-án délelőtt 11 órákor lesz a községházánál, ahol a jelentkezők személyesen jelenjenek meg.

* **Tűz Pecze-Szőllősn.** Epen egy hete *Guzmann* József 600 korona értékű meghaladó széna kazlát emésztette el a pusztító elem s tegnap, azaz a folyó hó 5-én éjfélikorismét tűz-lárma zavarta fel a szőlősieket. *Kiss* Antal 74-ik szám alatti lakása ismeretlen okból kigyuladt s földig leégett. Nagy volt a veszedelem, mert a mindössze is nem nagy épületben négy lakó családotól nyugodott, kiknek élelmiszereik s butoraiknak megmentése nem csekély tevékenységet és fáradságot okozott a szőlősi igen jól szervezett tűzoltóságának s csakis e nemes intézmény ügybuzgóságának s a csendes szél nélküli éjszakának volt köszönhető, hogy emberélet nem esett áldozatul. A házbútorok egy része s élelmiszere meg lett mindamelllett a kár jelentékeny.

SZÍNHÁZ.

Az új színi évad.

Egymásnak adják a kilincset a bérlők *Somogyi* Károly igazgató irodájában. A tavalyi bérlők jórésze megtartja bérletét s igen sokan jelentkeztek új bérlők is.

Az anyagi eredményesség tehát nagyon valószínű: az előjelek szerint az erkölcsi s'kerben is bizhatunk.

Dicsérik az újonnan szerződött tagokat s egy részüket tényleg ismerjük is, mint kiváló tehetségeket. A többiről pedig annyi szépet hallottunk, hogy legjobb reményekkel várjuk első fellépésüket.

Az igazgató még nincs egészen tisztában a munkaprogrammal, de azért társulata jelenleg egy csomó érdekes bemutatóra készül. Ezek közt vannak a *Tartalékos* férj, *Gascognei* nemes, *Gasparone*, *New-York* szépe, *San-Toy* és a mi a legfőbb: a francia modern színműirodalom remeke, *Rostand Cyrano de Bergeracja*. Ez utóbbihoz Budapesten külön festet az igazgató új, fényes díszleteket.

A lapunkból tegnap kimaradt előleges színházi jelentést adjuk a következőkben:

Előleges színházi jelentés.

Alulírt színgazgató tisztelettel vagyok bátor Nagyvárad város t. közönségének szíves tudomására juttatni, hogy az énekes és drámai színműirodalom minden szakmájában működő szintársulatommal előadásaim sorozatát *szept. hó 28-án megkezdem.*

Szintársulatom névsora: Igazgató és főrendező: *Somogyi* Károly. Szakrendező: *Peterdi* Sándor, *Pintér* Imre. Karmesterek: *Müller* Ottó és *Várady* Aladár. Titkár. Erdélyi *Miklós*. Sugó: *Markó* Elemér.

Nők:

K. Hegyessy Mari (állandó vendég), *Amon* Margit, *K. Abránkay* Mariska, *E. Kovács* Mariska, *Benkő* Jolán, *B. Horváth* Irma, *K. Bró* Arna, *Gönczi* Teréz, *Halász* Anna, *Kulinyi* Mariska, *Kacziány* Viola, *M. Kéri* Jolán, *K. Kor* máromy Mariska, *Lányi* Edith, *Lengyel* Klári, *Lengyel* Margit, *Orlay* Flóra, *P. Szép* Olga, *Rácz* Szeréna, *Somogyiné* Nagy Julia, *Székely* Irén, *Székely* Anna, *Szohner* Olga, *Sóvári* Anna, *D. Tóth* Erzs, *Vankné*, *Várady* Aladárné, *Zách* Terka.

Férfiak:

Bognár János, *Bérczi* Gyula, *Bajor* Odón, *Csatár* Győző, *Deésy* Alfréd, *Erdélyi* Miklós, *Eltető* Gyula, *Füredi* József, *Gaidzsinszky* Pál, *Hunfy* Imre, *Herold* Ede, *Krasznay* Andor, *Ke-*

Jemen Imre, Kertész József, Losonczy Gábor, Müller Ottó, Miksay Emil, Markó Elemér, Nyáray Antal, Peterdi Sándor, Perényi József, Pintér Imre, Pataky Béla, Somogyi Károly, Somolik Károly, Sarkady Endre, Szabó Sándor, Szarvasi Sándor, Várady Aladár.

Zenekar: Ó császári és királyi Fensége József főherceg nevét viselő 37-ik gyalogezred zenekara. Szertárnok: Horváth József négy segéddel. Butortári felügyelő: Finszler János. Pestő: Éltető Gyula. Fodrász: Ramminger István, három segéddel. Dizmester: Szilágyi Gyula, nyolc segéddel. Szabók: Ferencz József, Somogyi Endre.

Napi árak a következők: Nagy páholy 14 kor., Földszinti és első emeleti páholy 12 kor., Másodemeleti páholy 8 kor., Zsölye 3 kor., Kórszék 2 kor., 40 fill., Támlásszék 2 kor., Másodemeleti zártszék 1-ső sor 1 kor., 20 fill., Másodemeleti zártszék (közép) 2-ik sor 1 kor., Másodemeleti zártszék (oldal) 2-ik sor 80 fill., Másodemeleti zártszék, többi sor 60 fill., Földszinti állóhely 1 kor., Diák- és katonajegy a földszintre 60 fill., Gyermek állóhely az ülőhelyekhez a szülőkkel 80 fill., Karzati állóhely 40 fill.

Bérletirés. Tisztelettel értesitem Nagyvárad n. é. özsönységét, miszerint 180 előadásra, páros és páratlan napokra osztva, vagy egészben bérletet nyitok a következő feltételek mellett:

Nagypáholy (180 előadásra) 1512 kor. Félbérletre 756 kor. Többi páholy (180 előadásra) 1296 kor. Félbérletre 648 kor. Zsölye (180 előadásra) 324 kor. Félbérletre 162 kor. Kórszék (180 előadásra) 259 kor. 20 fill. Félbérletre 129 kor. 60 fill. Támlásszék (180 előadásra) 216 kor. Félbérletre 108 kor.

Bérleti feltételek: A bérlet két részletben fizetendő és pedig: az első fele a bérletjegy átvételkor, a másik fele a 90-ik előadás napján. A bérlet annak teljes lejártáig fel nem bontható.

A t. volt bérletet tisztelettel felkérem, miszerint sziveskedjenek legkésőbb szeptember hó 7-ig volt bérletjegyeik megtartása iránt intézkedni a színháznál az igazgatói irodában, hogy azontul az esetleg visszamaradt bérletjegyek felett rendelkezve, a már jelentkezett új bérlet igényeinek eleget tehessek.

Tisztelettel

Somogyi Károly,
színházigazgató.

TANUGY.

Az új tanév a keresk. iskolában. Tegnap delelőtt volt az új tanév megnyitása a felső kereskedelmi iskolában számos iskolabizottsági tag, szülő, a tanári kar és az ifjuság jelenlétében. Ez alkalommal dr. Kovács S. János, az intézet agilis igazgatója emelkedett szellemű beszédet intézett a növendékekhez, buzdítva őket kitartásra és szorgalomra. Azután felolvasták a rendszabályokat és kihirdették a tanrendet. A rendes előadások ma, pénteken veszik kezdetüket.

IRODALOM.

Uj folyóirat. A Biharmegyei gazdasági egyesület **»Hivatalos Közlöny«** című folyóiratot indított meg folyó hó 1-én. A lap felelős szerkesztője Weingartner Andor, egyl. titkár. Megjelent számának tartalma:

Gyűlési meghívó: Szabó József.
Tisztelet gazdaközönség. Szabó József.
Vármegyénk növénytermeléséből merített reflexiók. Pókay Dezső.

Az Egyesület augusztus 5-én tartott gyűlésén felvett **»jegyzőkönyv«**.
Vegyesek. stb.

A szakértelemmel és gondnal szerkesztett folyóiratot ajánljuk olvasóink figyelmébe s üdvözöljük, mint első jelét annak a figyelemnek, amelyben végre hivatalos körök is kezdik részesíteni a mezőgazdaságot.

Magyarok Vasárnapja. Az amerikai magyarság kitűnő folyóiratának legutóbbi száma ismét kiválóan érdekes tartalommal jelent meg; mindinkább bizonyítja ez a hetilap, hogy távolba szakadt véreink között méltó képviselője a hitnek és hazaszeretnek. Érdekes ezt a lapot itteni embernek olvasni; micsoda élénk hitélet ragyog felénk lapjairól! Csaknem valamennyi számában beszámol 3—4 hazafias és vallásos gyűlésről s valamennyit katolikus magyarok tartják! Nem is lehetne másként fenntartaniok kint élő véreinknek magyarságukat, mint hogy a katolikus hit védelme alatt tömörülve imádják Istent, a magyarok Istenét, a ki viszont megtartja őket magyarnak az idegen tenger közepette.

MULATSAG.

Táncmulatság Pecze-Szőllősn.

A pecze-szőllői **»önkéntes tűzoltó egyesület«** táncmulatságot fog rendezni vasárnap, melyre a következő meghívót bocsátották ki:

A pecze-szőllői **»önkéntes tűzoltó-egyesület«** 1901. évi **szeptember hó 8-án** az ugynevezett **»Jéppince«** helyiségében zártkörű nyári táncestélyt rendez. Kezdeté este 8 órakor. Belépti-díj személyenként 1 korona. Felülfizetések köszönettel vétetnek s hírlapilag nyugtáztatnak. Jó és izletes ételekről és italokról gondoskodik a vendéglős.

REGÉNY-CSARNOK.

A SANDASZEMÜ.

Irtá: Lucien Biart.

Franciaából: K—ő.

61.

A csarnokban az összegyűlt munkások hangosan recitálták imádságaikat, néha egy-egy férfi vagy nő a halott ravatalához jött s megköszönte a neki tett szolgálatokat vagy jócselekedeteket, melyek egyszerű felsorolása a körülállókknak kitörő zokogásra adott alkalmat.

Hajnali három óra tájban Alvarez elbocsájtotta a virrasztókat és sikerült az ültetvényest is rávennie, hogy leányával együtt eltávozzék s lefeküdjék. Alvarez egyedül maradt a halott mellett, mint annak idején Tlaoli testénél. Napkeletkor a meszticzek a harangszóra összegyűltek s a holttestet a templomba szállították. A családi sirbolt fedőköve fel volt emelve, az egyik sarokban durván összetakolt koporsó feküdt, félig megtöltve méhfűvel és gyűrűvirággal.

A lelkész későn érkezett; don Estevan megölelte s az öreg pap igyekezett a hit szavaival megnyugtani a kétségbeesett embert. A gyászmisét megtartották, azután a plebános a családtagokkal együtt a lakásba ment, Alvarez pedig felügyelt a koporsó lezárására s a sirboltban való elhelyezésére. Hangos imádság kísérette az elhunytat nőtársát s a sirbolt nyílását fedő nehéz márványlap végkép elzárta a külvilágtól.

Másnap don Estevan és barátja a vizsgálóbíró **»Orizavába«** mentek. Miguelt atyjánál tartóztatták le és fogságra vetették. Az öreg Fuenleal meg volt győződve fia ártatlanságáról s nyugodtan viselte magát. Ő fiával együtt távol volt Valeriano meggyilkoltatása idejében, Bernardo atyja pedig fia halála óta nem látogatta meg. Mignel tagadta, hogy része volna Ricardo megöletésében, de a bizonyítékok ellene szóltak. Az eset a lakosságot nagyon felizgatta.

A mexikói igazságszolgáltatás nem olyan, mint a miénk. Itt egyetlen bíró vizsgálja meg az ügyet és átvizsgálja a vádiott védőjének írásban beadott védelmét. Ez a tisztviselő, ki maga is ügyvéd, meghozza az ítéletet is saját belátása szerint, melyet néha megokol a Bölcs Alfonz által kiadott törvényekkel. Az írott ítéletet átteszik egy másik tartomány fővárosában székelő

bíróhoz, ki megállapítja, hogy az idézett törvény szövege helyes-e. Ezzel vége van az egész eljárásnak, így tehát az ítélet igazsága egy ember jóakaratótól és becsületességétől függ.

Az orizavai **»juez criminal«** hivatalában egészen új ember volt s első bűntényéhez, mely hivatala volt hírnevét megalapítani, kettőzött buzgalommal fogott hozzá.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A király Zirczen.

Budapest, szept. 5. (Saját tud. táv.) Ma délután érkezett ő Felsége Győrbe, a hol az óriási lelkes tömegen kívül a főispán és a notabilitások üdvözölték. **Zirczre** esőben érkezett meg, hol daczára a fertelmes időnek, ünneplőbe öltözött nép várta s megérkezésekor dörgő eljennel fogadták.

Érdekes megemlíteni, hogy **Veszprémben** tervezett utazása ezelőtt 23 évvel, a kellemetlen időjárás miatt lett elhalasztva s most az esőzések sem hátráltatták abban, hogy pontos és kitartó legyen mint az az ország első katonájához illik. E vidéken ő felsége 1852-ben volt először. Jelenleg kíséretében voltak: **Ferencz Ferdinánd és Frigyes királyi hercegek.** **Beck** vezérkari főnök, **Fenyvesi** főispán és számosan az előkelő urak közül.

Az orosz czári pár francziaországi útja.

Páris, szept. 5. A megyetanács elnöksége elhatározta, hogy az orosz czári pár francziaországi látogatása alkalmával küldöttségileg fogja üdvözölni s egyttal annak a kívánságnak adott kifejezést, hogy Párisban is kifejezhesse azt a rokonszenvet, a melyet Szajna-megye egész lakossága a czár, a czárné és az orosz nemzet iránt érez. A megyetanács elnöksége elhatározta továbbá, hogy csatlakozik a községtanács részéről esetleg rendezendő fogadáshoz. (M. T. I.)

Bulgária miniszterelnöke lemondott.

Szofia, szept. 5. Hir szerint Kravelov miniszterelnök beadta lemondását és megkérte a fejedelmet, hogy térjen vissza Bulgáriába. A hir még megerősítésre szorul, noha a bolgár sajtóban visszhangra lett. A szobronye ülészakát mindjárt a miniszterek vád alá helyezésének letárgyalása után berekesztik. (M. T. I.)

KOZGAZDASAG.

A nagyváradai országos vásár. Elérkezett az őszi nagyvásár s megérkezett vele az eső is. A nagyvásár ma kezdődik s a jövő héten ér véget. Ma, szeptember 6—7. péntek és szombat, sertés és juh vásár; 8—9—10 vasárnap, hétfő és kedd, termény-, barom- és ló-, továbbá 11—12—13 vasárnap, hétfő, kedd, szerda, csütörtök és péntek, kézmű-ipar és általános vásár.

A gyümölcskereskedők figyelmébe. A magy. kir. földmivelé. ügyi miniszter megküldötte a kamarának a hazai szőlőbirtokosok által eladásra bejelentett csemege szőlő készletek kimutatását. Felhívjuk rá a szőlőszállítással és gyümölcskereskedéssel foglalkozók figyelmét. Nagyvárad, 1901. szeptember hó 5. A nagyváradai kereskedelmi és iparkamara. **Janky** József elnök, dr. **Sarkady** Lajos titkár.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Határidők.

	Budapest, szept. 5.
Buza októberre	0.—
Buza áprilisra	0.—
Tengeri	0.—
Rozs okt.	0.—
Zab ápr.	0.—
Káposzta, rezeze, aug.	0.—

Értéktőzsde.

	Budapest, szept. 5.
Osztrák hitel	—
Magyar hitel	—
Allainvasut	—
Rimamurányi	—
Magyar jelzálog	—
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1901. szept. 5-én.

Magyar aranyjárdék 4%	118.60
Magyar koronajárdék	92.60
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4,5%	121.25
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2,5%	100.40
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	118.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	92.25
Italmérési jog megváltási kötvény	99.90
Horvát-h-zlavónföldtehermentesítési kötvény	98.50
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölcsön	176.—
Tiszszabályozás s zezedi sorsjegyek kölcsön	145.50
Osztrák járadék papirban	98.30
Osztrák járadék ezüstben	98.25
Osztrák járadék aranyban	118.—
Osztrák korona járadék	95.30
Osztrák államsorsjegyek	140.—
Osztrák magyar bank részvény	16.45
Magyar hitelbank részvény	633.50
Osztrák hitelintézet részvény	621.—
Párisi vista	94.85
20 frankos arany (Napoleon d'or)	19.04
Németbirodalmi márka	117.10
London vista	239.40
20 márkás arany	28.43

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Árverési hirdetemény.

Nagyvárad város tulajdonát képező s Gilányi-utca végén levő ugynevezett csilagvárosi régi vámház bérbeadása czéljából **1901. évi szeptember hó 16-ik napján d. e. 10 órakor** a városbáz tanácsstermében nyilvános árverés fog tartatni.

Árverelni szóval vagy írásban zárt ajánlat útján lehet, zárt ajánlatok csak az árverés megkezdéséig adhatók be. Az árverési feltételek alulirott hivatalos helyiségében a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

A kikiáltási ár 250 korona s a feltételekben körvonalozott mellék kötelezettségek teljesítése.

Bánatpénzül 62.50 korona teendő le, mely vagy a zárt ajánlathoz lesz csatolandó, vagy pedig szóbeli árverés esetén alulirott kezeihez az árverés alkalmával lefizetendő.

Kelt Nagyváradon, 1901. szeptember hó 4-én.

Komlóssy József,

jog- és gazdaságügyi tanácsnok,

mint az árverési küldöttség elnöke.

1-1 (184)

Van szerencsénk a n. érdemű közönség szives tudomására adni, hogy az alant jegyzett cikkek árait mélyen leszallítottuk és

teljesen kiárusítjuk

u. m. Szines selyem kelmék, nyári női ruha szövetek, mosó zefir, batiszt, angol vászon és fehér batisztok.

Szövött áru kesztyük, gyermek- és fiu tricó ing, nadrág, netz ingek.

Tenis flanell és satin ingek, övek, sapkák és egyéb idény ezikkeket.

Az összes raktáron levő napernyőket, blousokat és női fűzőket

minden elfogadható árban eladjuk.

Tisztelettel

Kunz József és társa czég,

Nagyvárad, Szt. László-tér.

146-53-0

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA R. T.

Nagyvárad, Apáczai-utca 3. szám.

Művek,
folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:
izléses kivitelben
mindennemű
nyomdai munkákat
jutányos árak mellett.
Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfek,
számlák, falragaszok,
báli meghívók,
tánczrendek, étlapok,
naptárak,
palaczkfeliratok,
névjegyek,
gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.